

Ziraat Mühendislerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Konusundaki Görüş Ve Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma (Adana Örneği)

Özkan GÜĞERCİN⁽¹⁾

Nafi BAYTORUN⁽¹⁾

Deniz Levent KOÇ⁽¹⁾

Özet

Ziraat mühendislerinin iş sağlığı ve güvenliği konusuna bakışlarını ve mevcut birikimlerini ölçmeye yönelik bu çalışma Adana il merkezinde bulunan ve bünyesinde daha çok ziraat mühendisi çalıştıran kamu kurumlarından birinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma aşamasında 49 ziraat mühendisi ile yüz yüze anket yapılmıştır. Ulaşılan verilerin değerlendirilmesi sonucunda; kuruluş amaçları arasında tarımsal üretimi artırmak, tarımda çalışanları iş sağlığı ve güvenliği dahil geniş bir yelpaze içinde eğitmek ve rehberlik etmek olan kamu kurumu çalışanı ziraat mühendislerinden %41'nin iş sağlığı ve güvenliği konusunu önemsedikleri ancak bilgi sahibi olmadıkları, %45'nin ise sadece kendi çalışma alanında bilgi sahibi oldukları, ankete katılanlardan %45'nin iş güvenliği eğitiminin kazaların önlenmesinde etkili olacağına inandıkları, %39'nun ise iş güvenliği eğitimin iş kazalarının önlenmesinde kısmen etkili olacağına inandıkları görülmüştür. Katılımcılardan yalnız %14'nün 6331 sayılı Yasa konusunda bilgi sahibi oldukları, yasa hakkında kısmen bilgi sahibi olanların oranının %49 ve konu hakkında bilgisi bulunmayanların oranının ise %37 olduğu saptanmıştır. Ayrıca, kamu kurumlarında uygulanması 01.07.2016 tarihine ertelenen 6331 sayılı kanunun kısa süre sonra uygulamaya girecek olmasına karşın çalışanların ve kurumlarının konuyu yeteri kadar önemsemedikleri kanısına varılmıştır.

Anahtar kelimeler: İş sağlığı ve güvenliği, tarım, ziraat mühendisi

A Study On Agriculture Engineers' Vision And Sufficiency About Occupational Health and Safety (Adana Sample)

Abstract

This study was performed to explore agriculture engineers' perspectives and their level of competence about occupational health and safety issues. Data is gathered by face-to-face survey method from 49 agriculture engineers who are working in a public institution in Adana. The institution aims to increase agricultural production and to train agricultural workers in a wide range of issues, including occupational health and safety. The analysis revealed that 41% of participants care about occupational health and safety issues but are not knowledgeable with the issue. In addition, 45% of the engineers have only the knowledge of their specified field, 45% believe that job safety training will be effective in the prevention of accidents, 39% believe that job safety training could only be partially effective in the prevention of occupational accidents. Also, it was found that only 14% of the participants have information about the Law No. 6331 whereas 49% have partial information and 37% have no information about the Law. Furthermore for public institutions, Law No. 6331 is going in effect with July/2016 nevertheless it is perceived that not enough attention is paid to the mentioned law neither by institutions nor agriculture engineers.

Key words: Occupational health and safety, agriculture, agriculture engineer

Ziraat Mühendislerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Konusundaki Görüş Ve Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma (Adana Örneği)

Giriş

Artan dünya nüfusunun yeterli ve sağlıklı olarak beslenebilmesi için tarımsal üretimde verim ve kalitenin yükseltilmesi çalışmaları hızla sürdürülürken; tarımsal üretim sürecinde kullanılmaya başlanılan yeni madde, makine ve üretim yöntemleri insan ve çevre sağlığı açısından önemli sorunları da beraberinde getirmektedir. Söz konusu sorunların daha çok çalışan ve üreten kesimleri (iş gücünü) etkilediği ortadadır.

Ülkemizde yıllık ortalama iş kazası sayısının 70.000 ve yıllık ortalama ölüm sayısının 1500 kişi dolayında olması yanında; meslek hastalıkları açısından da ülkemizin durumu iç açıcı değildir. Yıllık ortalama meslek hastalığı sayısı 400 kişi dolayındadır. Araştırmalar sonucu ulaşılan yaygın kanı, iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle ortaya çıkan maddi ve manevi kayıpların gelişmekte olan ülkelerin Gayri Safi Milli Hasıllarının (GSMH) önemli bir bölümüne karşılık geldiği şeklindedir. Ceylan (2012) ve Ertenü (2015) iş kazalarının ülkemize maliyetinin 40 milyar TL/yıl dolayında olduğunu belirtmişlerdir.

İş kazalarının ve meslek hastalıklarının sektörlere göre dağılımları irdelendiğinde, tarım sektörünün de riskli sektörler arasında ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Ülkemizde özellikle son yıllarda iş kazalarını ve meslek hastalıklarını azaltmak amacıyla iş sağlığı ve güvenliği konusundaki çalışmalara hız verilmiş, tarımda iş sağlığı ve güvenliği konusu özel olarak ele alınmaya başlanmış, ancak özellikle tarımsal alanda istenilen sonuçlara henüz ulaşamamıştır. Bunda üretim sürecinin tüm aşamalarında görev alan paydaşların iş sağlığı ve güvenliği konusundaki eğitim düzeylerinin ve bilgi birikimlerinin yetersiz olması yanında, ülkede iş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşturulamamış olması temel etken olarak alınabilir (Ceylan, 2012).

İş güvenliği kültürü konusunda İLO, kaza sıklık ve ağırlık oranlarının azaltılmasında işverenlerce bir dizi tedbir alınmasını yasal olarak zorlamaktadır (Pekeroğlu, 2015). Buna rağmen, çalışanların dikkatsizliği ve özensizliği

iş kazalarını artırmaktadır. Bunda temel faktör iş güvenliği kültürünün oluşturulamamasıdır. Bu bağlamda eğitime ihtiyaç vardır ve eğitim faaliyetlerinden beklenen, çalışanlarda olumlu yönde davranış değişikliği yaratmasıdır.

Dünyanın her yerinde geniş bir faaliyet alanını ve çok farklı işlemleri bünyesinde barındıran tarım işleri, çeşitli sağlık sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Tarımda; kanser, solunum hastalıkları, yaralanmalar ve kazalar önemli risklerdir. Tarımsal arazilerin genellikle merkeze uzak olması acil sağlık hizmetlerine ulaşımında sorun teşkil ederken; havadan, araziden, ateşten ve makinelerden kaynaklanan fiziksel tehlikeler ile pestisit, gübre ve yakıttan kaynaklanan toksikolojik tehlikeler ve tozlardan kaynaklanan tehlikeler söz konusudur (Anonim, 2012). Bu sektörde yalnız çalışanlar değil, onların aile bireyleri ile işletme çevresinde bulunanlar, yani kırsal alanda yaşayanların tamamı risk altındadır. Sanayileşmeye, kentlere göçe ve işlenen tarım alanlarındaki azalmaya karşın hala, ülke nüfusunun önemli bir bölümü kırsal alanlarda yaşamakta ve tarım halen istihdamda önemli bir yer tutmaktadır. 2011 yılı verilerine göre ülke nüfusunun %76,8'i il ve ilçe merkezlerinde ikamet ederken, %23,2'si belde ve köylerde yaşamaktadır (Anonim, 2012a). 2012 yılında ise, 75.627.384 olan nüfusun 17.178.953'ü yani %22,72'si belde ve köylerde yaşamaktaydı. 2014 Yılı nüfus kayıtları dikkate alındığında il ve ilçelerde yaşayanların oranı %91,8; belde ve köylerde yaşayanların oranının ise %8,2 olduğu görülmektedir. 2014 Yılı verileri 2011 yılı verileri ile kıyaslandığında, kırsal alanda yaşayan nüfusun %23,2 den %8,2'ye düştüğü ortaya çıkmaktadır (TUIK, 2014a). Ancak bu veriler Büyükşehir Belediyeleri Yasasına yönelik düzenlemeler sonucunda; 2012 Yılından önce köy statüsüne sahip yerleşmelerin 2012 Yılından sonra mahalle statüsüne alınması ile ortaya çıkan bir durum olduğundan gerçeği yansıtmamaktadır.

Araştırmalar tarımın istihdamda da önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. 2011 yılı verilerine göre ülkemizde 15 yaş üstü toplam istihdam 24,3 milyon kişidir. Tarımdaki

Ziraat Mühendislerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Konusundaki Görüş Ve Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma (Adana Örneği)

istihdam ise, 6 milyon kişiye ulaşmıştır. Yani her 4 kişiden biri tarımda çalışmaktadır (Etyemez, 2012). Görüldüğü üzere halen kırsal kesimde oturan ve tarımsal faaliyetlerle uğraşan nüfusun oran ve sayısı oldukça yüksektir. Buna bağlı olarak çalışan ve kazaya uğrayan kişi sayısı da kuşkusuz yüksek sayılardadır. Üstelik bu kesimin eğitim düzeyi de oldukça düşüktür.

Öte yandan ülkedeki tarımsal işletmeler genellikle küçük işletmeler olup, işletmelerin önemli bir bölümünde bitkisel ve hayvansal üretim birlikte yapılmaktadır (TUIK, 2006). Özellikle küçük işletmelerde çalışanlar (çocuk ve kadın) eğitimsiz ve tarımsal faaliyetlerdeki iş güvenliği kurallarından habersizdirler. İş yelpazeleri oldukça geniş ve iş yerlerinin mevsimlere göre değişmesi ile doğaya açık olması da tehlike kaynaklarını artırmaktadır.

Anonim (2010)'a göre 2008 yılında tarım sektöründe meydana gelen 247 iş kazası sonucunda 13 çalışan sürekli iş göremez konumuna gelmiş, 11 çalışan ise hayatını kaybetmiştir. 2009 Yılında meydana gelen 401 iş kazasında bir çalışan sürekli iş göremez duruma gelirken, 3 ölüm olayı yaşanmıştır. 2012 Yılında bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetlerinde meydana gelen 504 iş kazasında 19 çalışan (16 erkek, 3 kadın) sürekli iş göremez duruma düşerken, bir kişi (erkek) meslek hastalığı sonucu sürekli iş göremez konuma gelmiştir. Aynı yıl 5 çalışan da hayatını kaybetmiştir (Anonim, 2012b). Daha çok ulaşım aşamasında meydana gelen kazalar sonucu hayatını kaybeden tarım çalışanları istatistiklerde dikkate alınmazken; aile işletmelerinde ölümlere neden olan bazı kazaların ört bas edilmesi sonucunda, iş kazaları ve kazalarında ölenlerin sayısı gerçeği yansıtmamaktadır. Benzer durum çoğu ülkelerdeki tarımsal kaza ve ölümler için de geçerlidir. İLO kaynakları dünyada 1,3 milyar tarım işçisinden her yıl 170 bininin öldüğünü önemli bir kısmının yaralandığını veya meslek hastalıklarına yakalandığını belirtmesine rağmen, Avrupa ülkeleri de dahil ölüm ve yaralanmalar konusunda gerçek verilere ulaşılamadığı belirtilmektedir (Anonim (2014). Örneğin İngiltere'de çalışanların %1,5'i tarım

sektöründe çalışırken, ölümcül kazaların %15-20'si tarım sektöründe meydana gelmektedir. Bu sektör meslek hastalığı şikayetleri açısından da diğer sektörlerin üzerindedir. Yine tarım sektörü ölümcül yaralanmalar bakımından da inşaat dahil en yüksek ortalamaya sahiptir. 2011-2012 yıllarında İngiltere'deki tarım kazalarında 42 ölüm olayı meydana gelmiştir. Bu veri son 5 yılın ortalaması ile uyumludur. Ölümcül yaralanma oranı %0008'dir. 1999/2000-2008/2009 arasındaki sürede tarımsal faaliyetlerde 436 kişi ölmüş daha fazlası yaralanmış ve acı çekmiştir. Kaza geçiren 456 kişiden 140'ı (%32) işçi; 245'i (%56) kendi adına çalışan; 51'i (%12) kamu görevlisidir. Kaza geçirenlerden 19'u 16 yaşından küçük çocuklardır. Ölüm nedenleri sıralandığında, %26'sının taşıma-ezilme-devrilme; %16'sının yüksekten düşme (ağaç vs); %16'sının ezilme-düşen veya çarpan objeler; %10'nun boğulma (toz, su); %10'nun hayvanlara bağlı ölümler; %8'inin makinelerle temas; %6'sının çöken veya ters dönen objelerin altında kalma; %3'ünün elektrik çarpması nedeniyle meydana geldiği görülmüştür. Bu kayıtlı verilere karşın, bazı olayların kayıtlara alınmadığı, örneğin ölümcül olmayan yaralanmalardan yalnız %25'i, kendi adına çalışanlarda ise, yalnız %5'i rapor edilmektedir. Bu durum sağlıklı bilgiye ulaşmayı engellemektedir. Buna rağmen, 2009-2010 yılında tarım iş kazası oranları %000242.1, 2008-2009 yılında %000200.31 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran tüm endüstrilerin ortalaması olan %000101.5'nin iki katı kadarıdır ve inşaat sektöründeki orana yakındır. Ayrıca tarım sektöründe meydana gelen meslek hastalıklarının miktarı da diğer sektörlerin ortalamasına yakındır (Anonim, 2012c).

Tarım, ABD'de de en tehlikeli sektörlerden biridir. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Kurumu (NIOSH)'na göre, 2012 Yılında tarımda tam zamanlı olarak çalışan 1.854.000 tarım işçisinden 374'ü iş kazaları nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Tarımda tam zamanlı olarak çalışan 1.854.000 kişiye ek olarak 1.400.000-2.100.000 mevsimlik işçi de dikkate alındığında, gerçek ölüm sayıları da

Ziraat Mühendislerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Konusundaki Görüş Ve Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma (Adana Örneği)

artacaktır. Aynı yıl ABD’de ölümcül kaza oranı %00020.2 (İngiltere ile uyumludur), günlük ölümcül olmayan yaralanma sayısı ise, ortalama 167’dir. Bu yaralanmaların %5’i kalıcı özürlere neden olmuştur. Traktör kazaları ölümlerde temel etken olmakla birlikte (2012 yılında ABD’deki traktörlerin %59’unda koruyucu çatı sistemi (ROPS) bulunmaktadır), diğer faktörlerden de söz edilebilir. Tarımsal faaliyetlerin bir özelliği de işletmelerdeki ailelerin tüm fertlerinin ölümcül olan ve olmayan kazalarla karşı karşıya olmalarıdır. 2012 yılında kırsal kesimde oturanlardan 955.000’i 20 yaş altındaki gençlerden oluşmakta ve bu gençlerden 472.000 tarımda çalışmaktadır. Ayrıca 259.000 genç de mevsimlik işçi olarak tarım sektöründe çalışmıştır. 1995-2002 yılları arasında tarım sektöründe çalışan 20 yaş altı 113 genç hayatını kaybetmiştir. Bu ölümlerin %34’ü 16-19 yaş grubundaki gençlerden oluşmaktadır. Aynı şekilde, tarımda iyi bir sosyal güvenliğin sağlandığı Fransa’da tarımsal mekanizasyon sonucu oluşan kazalar tüm kazaların %25’inin ana nedenidir. Yine 2005 yılı verilerine göre ABD de tarım ölümcül kazalar açısından en tehlikeli sektörlerden birisidir. Durum İngiltere için de farklı değildir. İngiltere’de tarım endüstriyel sektörler içerisinde ölümcül kaza ve meslek hastalıkları açısından en kötü sektördür. ABD ve İngiltere’deki iş kazası oranları ülkemizle kıyaslandığında, ülkemizdeki tarımdaki iş kazalarının oranlarının söz konusu ülkelerin çok altında kaldığı ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki ormancılık ve balıkçılık dahil 2012 yılında ülkemizde meydana gelen kaza sayısı 651, tarımda çalışan nüfus ise 5 milyon üzerindedir. Buna göre kaza oranı %00013’tür. Oysa bu oran diğer iki ülkede %00020 olarak verilmektedir. Bu veriler ülkemizdeki istatistiklerin gerçeği yansıtmadığı şeklinde yorumlanabilir. (Anonim, 2015a).

Özetle kazaların meydana gelmesinde birçok faktör söz konusu iken; kazaların azaltılması konusunda da birçok faaliyetten söz edilebilir. Bu faaliyetlerin başında ise amacına yönelik eğitim çalışmaları gelmektedir. Buna karşın, uzun yıllar tarım sektöründe çalışanlara iş güvenliği eğitimi verilmediği, bu durumun az

gelişmiş ülkeler yanında, gelişmiş ülkeler için de benzer olduğu ortadadır.

Oysa iş güvenliği eğitimine en fazla ihtiyaç duyulan sektör tarım sektörüdür. Başta kendi hesabına çalışanlar olmak üzere, ücretsiz aile işçileri, özel sektörde daimi veya geçici olarak çalışan tarım işçileri, profesyonel çiftçiler ve tarım makinesi imalatçıları öncelikle eğitilmesi gereken kesimlerdir. Özellikle böcek ilaçlarına, diğer kimyasallara maruz kalma, tarım alet ve makineleri kazaları, sektördeki ölüm ve yaralanmaların temel nedenlerindedir. Ülkemizde esas işi tarımsal faaliyet olan fertlerin %41,5’i 14 yaş üzeri kadınlardan, %56’sı 14 yaş üzeri erkeklerden, %2.5’i ise 9–13 yaş arası çocuklardan oluşmaktadır (TUIK, 2008). Çocuk yaşta çalışmaya başlayan tarım işçilerinin eğitimleri yanında, deneyimleri de yoktur. Bu da kaza nedenlerindedir.

Tarımsal işletmelerin sayısı ve büyüklükleri ve faaliyet alanları ise, ayrı bir sorun olarak ortadadır. Türkiye’de tarımsal işletmelerin arazi durumu (tarımsal işletmelerde arazi dağılımı) Çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1. Türkiye’de tarımsal işletmelerde arazi dağılımı (TUIK, 2008).

Arazi miktarı (dekar)	İşletmeler içinde oranı (%)	Toplam arazilere oranı (%)
<20	23	4
20-49	32.7	12
50-99	22	18
100-199	12	20
200-499	6	23
>500	3	20

Sıralanan işletmelerin %62,3’ünde hem bitkisel hem de hayvansal üretim yapılmaktadır. %37,2’sinde ise yalnız bitkisel üretim söz konusudur. Yalnız hayvansal üretim yapılan işletmeler ise %0,05 oranındadır. Dolayısıyla hem bitkisel, hem de hayvansal üretim yapılan işletmelerdeki çalışanların her iki konuda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Sevindirici bir gelişme ise, 2001 tarım sayımına göre, 3 milyon tarım işletmesinden %64,8’inin sahip olduğu alan 49 dekarın altında iken (Anonim, 2014: Gün, S., 2010); 2006 yılında bu oran %55.7’ye düşmüştür.

Ziraat Mühendislerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Konusundaki Görüş Ve Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma (Adana Örneği)

Görüldüğü üzere aradan geçen süre içerisinde çeşitli nedenlerle 49 dekarın altında arazisi bulunan işletme sayısı azalmıştır. (TUIK, 2008). Bu durum arazi işleme maliyetleri açısından da önemli olmakla birlikte 49 dekarın altında arazisi bulunanlar üretimden çekilmiş olmaları veya kentte göç nedeniyle bu arazilerin kullanım dışı kalmasına da neden olmuş olabilir. Çizelge 2 ve 3’de ise, hayvansal üretim yapılan işletmelerin hayvan varlıklarının oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Çizelge 2. Türkiye’de tarımsal işletmelerde büyükbaş hayvan varlığı (TUIK, 2008).

Hayvan sayısı	İşletmeler içinde oranı (%)
1-4	59.7
10-19	25.4
Toplam	84.1

Çizelge 3. Türkiye’de tarımsal işletmelerde küçükbaş hayvan durumu (TUIK, 2008).

Hayvan sayısı	İşletmeler içinde oranı (%)
20-49	25.3
50-149	36.1
Toplam	61.4

Az sayıda büyük ve küçükbaş hayvana sahip bu küçük işletmelerin kendi olanakları ile iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almaları mümkün olmamaktadır. Oysa tarımsal faaliyetlerde iş ve işlemler yelpazesi çok geniş olduğundan, çalışanlardan her birinin tüm tehlike ve riskleri bilmesi ve gerekli önlemleri alabilmesi gerekmektedir. Durum bitkisel üretim için de geçerlidir. Arazilerin ekimi, dikimi, sulanması, gübrelenmesi, ilaçlanması, bakımı, hasadı, ürünün taşınması, işlenmesi ve depolanması aşamalarında farklı riskler söz konusudur.

Konu uzmanları bu kaza faktörlerine karşın ve ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin tüm eğitim kademelerinde oldukça yetersiz olduğunu, yapılan düzenlemelerde teorik ve pratik eğitimlerin çok kısa tutulduğunu belirtmektedirler (Yılmaz, 2009a, Kızılyar, 2014). Bodur ve ark. (2011) ise, birçok üniversitede iş güvenliği ile doğrudan ilgili zorunlu derslerin bulunmadığını saptamışlardır. Aynı sorun mesleki eğitimin verildiği neslek liselerinde de söz konusudur. Oysa iş sağlığı ve güvenliği konusunda işveren

ve çalışanların güvenlik bilincinin artırılması eğitimle yakından ilgilidir (Yılmaz, 2009b).

Etkin bir eğitim ancak eğitim kurumlarında verilebilir. Eğitim kurumları ise kültür değişmesini sağlayan örgütlerin başında gelir (Bursalıoğlu, 1971). Bu bağlamda iş güvenliği eğitimi veren her kurumda amaç iş güvenliği kültürünü oluşturmak olmalıdır. Ancak unutulmamalıdır ki eğitimde başarı için devletin ve siyasetin olaya bakışı ve yaklaşımı da önemlidir. Bu konuda Oğuzkan (1982) “Bir eğitim sistemini çevreleyen siyasal atmosfer, o eğitim sisteminin gelişmesinde rol oynayan en güçlü etkenlerden biri olduğuna göre, eğitim, ait bulunduğu memleketin siyasal ve sosyal eğilimlerini izlemek zorundadır.” Dolayısıyla iş sağlığı ve güvenliği konusundaki başarı birçok faktör yanında siyasetin bakışı ile de yakından ilgilidir. Siyaset yasal düzenlemeler yapmaktan çok, bu düzenlemelerin iş yaşamına yansımaları takip etmek ve ettirmek, öncelikle çalışanlar üzere üretim sürecinde yer alan yöneticilerin de eğitilmelerini sağlamakla sorumlu olmalıdır. Tarım kesimine yönelik eğitim faaliyetlerinde gerek kendi güvenlikleri bağlamında, gerekse tarımsal faaliyetlerde eğitici ve yönlendirici konumları nedeniyle ziraat mühendislerinin ilk sırada yer almaları gerekir.

İş sağlığı ve güvenliği sorununun çözümü için, 2003 yılında 1475 sayılı İş Kanununun yerine 4857 sayılı İş Kanunu getirilmiş, ardından 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu yürürlüğe (30.06.2012) sokulmuştur. Bu kanunla çalışanların eğitimi kadar, çalışanların eğitiminde görev alacak iş güvenliği uzmanlarının yetiştirilmesine (eğitime) yönelik yasal düzenlemeler de getirilmiştir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’na dayanılarak hazırlanan ve 29.12.2012 tarih ve 28512 sayılı resmi gazetede yayımlanan “İş Güvenliği Uzmanlarının Görev Yetki ve Sorumlulukları ve Eğitimleri” hakkındaki yönetmelik doğrultusunda hazırlanan eğitim programlarındaki üniteler genel olup, bu ünitelerde hayvancılık işletmelerinde hayvan besleme, bakım, barnak temizliği, sağım, otlakta besleme

Ziraat Mühendislerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Konusundaki Görüş Ve Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma (Adana Örneği)

aşamalarındaki farklı risklerden söz edilmemektedir. Buna ek olarak bitkisel üretimdeki tehlikeler ve riskler özel olarak irdelenmemektedir. Yani iş güvenliği uzmanlığı eğitiminde sıralanan ünitelerin içeriğinde hayvansal ve bitkisel üretimle ilgili konular yer almamaktadır.

Türkiye'deki tarım işletmelerine bakıldığında (Çizelge. 1) çoğunlukla küçük işletmelerin söz konusu olduğu, bu işletmelerde çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusunda uzman desteği alamadıkları ortadadır. Bu ihtiyacın ancak kamu tarafından yerine getirilebileceği gibi gerçekler göz önüne alındığında, üreticilerle birebir temasta olan Tarım Bakanlığı ve bağlı birimlerinin çalışanlarının diğer konularda olduğu gibi, iş sağlığı ve güvenliği konusunda da tarımsal faaliyette çalışanları eğitmesi gerekmektedir.

Ancak yapılan anket çalışması sonucunda ulaşılan verilerden, temel çalışma alanları tarım olan bir kamu kurumunda halen çalışan ziraat mühendislerinin iş sağlığı ve güvenliği konusunda yeterli bilgi ve birikime sahip olmadıkları, kurumlarının da konuya gerekli titizliği göstermedikleri saptanmıştır. 6331 sayılı Kanun 01.07.2016 tarihinden itibaren kamudaki az tehlikeli iş yerlerinde de uygulanmaya sokulacağı dikkatte alındığında kurum ve çalışanlarının konuya yeteri kadar hazır olmadıkları görülmektedir.

Materyal ve Yöntem

Materyal

Bu çalışmada materyal olarak, Adana ilindeki bir kamu kurumunda görevli ziraat mühendislerine uygulanan anket ile yazılı ve basılı kaynaklar kullanılmıştır. Anketin birinci bölümündeki 6 soru ile katılımcıların tanınması, ikinci bölümündeki 6 soru ile katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği konusundaki görüş ve bilgi birikimlerinin ölçülmesine çalışılmış, üçüncü bölümdeki 4 soru ile katılımcıların veya denetimleri altında çalışanların iş kazası geçirme durumları ve son 4 soru ile katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin önemi ve 6331 sayılı yasanın kamu kurumlarına yansımaları konusuna bakışlarının saptanmasına çalışılmıştır.

Yöntem

Toplam 4 bölümden oluşan anket katılımcılara iş yerlerinde ve yüz yüze uygulanmıştır. Ulaşılan anket verileri SPSS Programında değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda ulaşılan veriler literatür verileri ile karşılaştırılarak, bulgular ve tartışma bölümünde sunulmuştur.

Bulgular ve Tartışma

Çalışanlardan 26'sı erkek 23'ü ise kadın çalışandır. Katılımcılardan 9'nun yöneticilik görevi vardır. Katılımcılardan 1'i iş kazası sonucu kısmen iş gücü kaybına uğramış, diğerleri iş kazası geçirmemiştir.

Ankete katılan 49 çalışanın yönetimleri altında çalışanlardan hiç biri iş kazası geçirmemiştir.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre dağılımları:

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre dağılımları Çizelge 4'te verilmiştir. Çizelge 4'de görüldüğü üzere, katılımcılardan 35 (%71)'i lisans; 12 (%25)'si yüksek lisans ve 2 (%4)'si doktora dercesine sahiptir.

Çizelge 4. Katılımcıların eğitim düzeylerine göre dağılımı

Eğitim düzeyi	Sayısı
Lisans	35
Yüksek lisans	12
Doktora	2
Toplam	49

Katılımcıların mezun oldukları üniversitelere göre dağılımları:

Katılımcıların mezun oldukları üniversitelere göre dağılımları Çizelge 5'de verilmiştir.

Çizelge 5. Katılımcıların mezun oldukları üniversitelere göre dağılımları

Mezun olduğu üniversite	Sayısı
Çukurova	35
Atatürk	9
Gazi Osman Paşa	1
Yüzüncü Yıl	1
Giresun	1
Süleyman Demirel	1
Zonguldak Kara Elmas	1
Toplam	49

Ziraat Mühendislerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Konusundaki Görüş Ve Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma (Adana Örneği)

Ulaşılan verilere göre katılımcılar yedi farklı üniversiteden mezundurlar. Büyük çoğunluğu oluşturanlar %71 ile Çukurova Üniversitesi mezunlarıdır. İkinci sırada ülkenin eski üniversitelerinden biri olan Atatürk Üniversitesi mezunları gelmektedir (%18). Diğer üniversiteler ise birer kişi ile temsil edilmektedir.

Mezunların çalışma alanı olarak ailelerinin oturdukları ve kendilerinin mezun oldukları üniversitelerin bulunduğu illeri tercih ettikleri söylenebilir. Atatürk üniversitesinin mezunlarının bir bölümünün Adanalı olduğu, bir bölümünün ise, daha deneyimli olduklarını ülkede üniversitelerin henüz yaygınlaşmadığı dönemlerde atandıkları görülmüştür.

Katılımcıların meslekteki kıdemlerine göre dağılımları:

Katılımcıların meslekteki kıdemlerine göre dağılımları Çizelge 6’de verilmiştir.

Çizelge 6. Katılımcıların meslekteki kıdemleri

Meslekteki Kıdemi	Sayısı
1-5	4
6-10	2
11-15	4
16-20	16
21-25	12
26	11
Toplam	49

Çizelge 6’da katılımcıların kıdem yıllarının farklı olduğu görülmektedir. Yoğunluk 16 (%33) çalışan ile 16-20 yıl arasında kıdeme sahip olanlarda toplanmaktadır. 26 yılın üzerinde kıdeme sahip olanların oranı ise %22’dir (11 kişi). 1-15 yıl kıdem sahiplerinin düşük oranda (%16, 8 kişi) bulunmasının nedeni ise, kamunun son yıllarda ilgili birime atama yapmamasına veya ziraat mühendisi alımını kısmasına bağlanabilir. Kıdemi 26 yıldan fazla olanların %22’si (11) halen çalışıyor olmaları emeklilikteki yaşam düzeylerinin düşeceği korkusundan kaynaklanmış olabilir.

Katılımcıların çalıştıkları birimlere göre dağılımları:

Katılımcıların çalıştıkları birimlere göre dağılımları Çizelge 7’de verilmiştir.

Çizelge 7. Katılımcıların çalıştıkları birimlere göre dağılımları

Çalıştığı birim	Kişi sayısı
Büro	23
Arazi	20
Atölye	0
Laboratuvar	0
İki birimde de çalışıyor (büro+arazi)	6

Çizelge 7’de toplam 49 çalışandan 23 (%47)’ü büro ortamında, 20 (%41)’si arazi koşullarında ve 6 (%12) kişinin ise en az iki farklı ortamda çalıştıkları saptanmıştır.

İş güvenliği eğitimi alanların toplam sayısının 12 olduğu (Çizelge 8) ve bunlardan tamamının arazi koşullarında çalıştığı varsayılsa dahi, arazi koşullarında çalışan 20 kişiden 8’inin iş güvenliği eğitimi alamadığı ortaya çıkmaktadır. Bilindiği üzere arazi koşulları iş güvenliği ve iş kazaları açısından ilk sıralarda yer almaktadır. İş kazalarının en düşük olduğu çalışma alanı büro ortamı (TÜİK, 2014b) olduğundan, büroda çalışanlar için eğitimsizlik hoş görülebilse de aynı yaklaşımı arazi ve laboratuvar ortamında çalışanlar için söylemek mümkün değildir.

İş güvenliği eğitimi alan katılımcıların kıdemlerine göre dağılımları:

Çizelge 8’de toplam 49 katılımcıdan yalnız 12’sinin bu güne kadar farklı yerlerden de olsa iş güvenliği eğitimi aldıkları saptanmıştır. Yüksek oranda kaza riski taşıyan tarım sektöründe çalışan ziraat mühendislerinin iş güvenliğine ilgilerinin bu derece düşük olması, iş güvenliği kültürü ve bağlı oldukları bakanlığın konuya yönelik duyarlılığını tartışılır kılmaktadır. Dikkat çekici ikinci bir nokta ise, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldığını belirtenlerin kıdem yıllarının 16 ve üzerinde olmasıdır. Buradan hareketle, son 15 yıldır iş sağlığı ve güvenliği konusunun ziraat fakültelerinde tamamen gündemden düştüğünü söyleyebiliriz.

Ziraat Mühendislerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Konusundaki Görüş Ve Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma (Adana Örneği)

Çizelge 8. İş güvenliği eğitimi alan katılımcıların kıdemlerine göre dağılımları

Kıdemi	Sayısı
1-5	0
6-10	0
11-15	0
16-20	6
21-25	2
26	4
Toplam	12

Katılımcıların İş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgilerini edinme yöntemleri:

Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgileri edinme yöntemleri Çizelge 9'da verilmiştir.

Çizelge 9. Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgilerini edinme yöntemleri

Bilgi edinme yöntemi	Sayısı
Orta öğretim kurumunda derslerde	0
Yüksek öğretim kurumunda derslerde	0
Görev yaptığı kurum/kurumların düzenlediği eğitim faaliyetlerine katılarak	5
İnternet ve diğer yazılı basılı kaynaklardan araştırarak	1
Bağlı bulunduğu bakanlıkça düzenlenen eğitim faaliyetlerine katılarak	3
İş sağlığı uzmanlığı eğitimine katılarak	2
İş yaşamındaki gözlem ve deneyimleriyle	1
Toplam	12

İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alan toplam 12 çalışandan, 5 kişinin görev yaptıkları kurumun düzenlediği eğitim faaliyetine, 3 çalışanın ise ilgili bakanlığın düzenlediği kurslara katıldıkları görülmüştür. İş sağlığı ve güvenliği uzmanlığı belgesine sahip olan 2 kişi dışında konuya yönelik bilgilerini kendi gayreti ile edinen bir ve deneyimleri sonucu edindiğini ifade eden bir kişiye rastlanılmıştır. Katılımcılardan hiç birinin öğrenim gördükleri kurumlardan iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili ders almadıkları görülmekte olup, bu durum eğitim kurumlarının iş sağlığı güvenliği eğitimine ne derece önem verdiklerinin bir göstergesi olarak alınabilir.

Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgi düzeyleri:

Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgi düzeyleri Çizelge 10'da verilmiştir.

Çizelge 10. İş güvenliği konusundaki bilgi düzeyinizi nasıl buluyorsunuz?

İş güvenliği konusundaki bilgi düzeyiniz	Sayısı
Bilgi sahibi değilim	4
Konunun öneminin farkındayım ancak bilgi sahibi değilim	20
Çalışma alanıyla ilgili konularda yeterli bilgiye sahibim	22
Tüm alanlarda yeterli bilgiye sahibim	3
Toplam	49

Katılımcılardan 4 kişi iş güvenliği konusunda bilgi sahibi olmadıklarını, 20 kişi konunun öneminin farkında olmalarına karşın, bilgi sahibi olmadıklarını ve 22 kişi çalışma alanları ile ilgili yeterli bilgiye sahip olduklarını belirtmişlerdir. Sadece 3 çalışan iş sağlığı ve güvenliği konusunda tüm alanlarda bilgi sahibidir. Bu kişilerden 2'sinin İş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip oldukları, çalışma alanı ile ilgili yeterli bilgiye sahip olduklarını belirtenlerden bir bölümün çeşitli eğitim faaliyetlerine katılanlardan oluştuğu, birinin ise birikimini iş yaşamında edindiği deneyimleri sonucu kazandığı belirlenmiştir. Ancak deneyim bir yaşanmışlık sonucu edilen birikimle ilgili olduğundan, iş güvenliği eğitiminde geçerli bir yol değildir. Çalışanların il merkezinde olmalarına ve buldukları ilde çok sayıda iş sağlığı ve güvenliği uzmanlığı belgesi veren eğitim kurumu olmasına, kaynaklara internet aracılığı ile kolay ulaşılabilmesine karşın, bu eğitim faaliyetlerine katılamamış olmaları dikkate değerdir (ekonomik nedenler, tükenmişlik, mevcutla yetinme ve mevcudu sürdürme, gereğine ve önemine yeteri kadar inanmamak gibi).

Oysa Amerika Birleşik Devletleri İstatistik Bürosunun belirttiğine göre: iş güvenliği uzmanlığı, geleceğin mesleği olacak ve önümüzdeki yıllarda gerek ücret, gerekse istihdam açısından önemli bir fırsat alanı yaratacaktır. (Anonim, 2015b) Durum uzun dönemde ülkemiz içinde geçerli olacaktır.

Ziraat Mühendislerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Konusundaki Görüş Ve Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma (Adana Örneği)

Katılımcıların iş güvenliği eğitiminin tarımsal iş kazalarının önlenmesi üzerine etkileri üzerine görüşleri

Katılımcıların iş güvenliği eğitiminin tarımsal iş kazaları üzerine etkileri konusundaki görüşleri Çizelge 11’de verilmiştir.

Çizelge 11. Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin tarımsal iş kazaları üzerine etkileri konusundaki görüşleri

İş güvenliği eğitiminin tarımsal kazaların azaltılmasında etkili olacağına inanıyor musunuz?	Sayısı
Etkili olacağına inanıyorum	22
Kesinlikle etkili olacağına inanıyorum	6
Kısmen etkili olacağına inanıyorum	19
Etkili olacağına inanmıyorum	2
Toplam	49

Katılımcılardan 47’si göreceli olarak ta olsa iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin iş kazalarının önlenmesinde etkili olacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Ancak bu eğitimin verilmesinde kendilerinin de yer almaları konusunda bir düşüncelerinin olmadığı, sorumluluk olarak iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgi birikimlerini artırmak amacıyla bir faaliyette bulunmamış olmalarından anlaşılmaktadır. Katılımcılardan ikisinin iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin iş kazalarının önlenmesinde etken olamayacağını söylemeleri ise, bilimsel gerçeklere aykırıdır. Bu veriler ülkedeki genel eğitim yanında, ziraat fakültelerindeki eğitim konusunda da soru işaretlerine neden olmaktadır. Oysa yüksek öğretimin iş kazalarının önlenmesinde etken olduğu konusu araştırmalarla ortaya konulmuştur. Örneğin lise mezunu çalışanlarda iş kazası geçirme oranı %1.7’iken üniversite mezunlarında bu oran %1’dir (TÜİK, 2014b).

Katılımcılara göre iş güvenliği eğitimi vermesi gereken kurumlar

Katılımcıların iş güvenliği eğitimini vermesi gereken kurumlar konusundaki görüşleri Çizelge 12’de verilmiştir.

Çizelge 12. İş güvenliği eğitimi hangi kurumca verilmeli?

Size göre İş Güvenliği eğitimi hangi kurumca verilmeli?	Sayısı
Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığı	22
Milli Eğitim Bakanlığı	6
Tarım Bakanlığı	19
Tüm Kamu Kurumları	2
Toplam	49

Katılımcılar ağırlıklı olarak iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından verilmesinin uygun olacağını belirtmektedirler. İkinci sırada yer alan Tarım Bakanlığı tercihinin nedeni ise katılımcıların söz konusu bakanlık bünyesinde çalışıyor olmalarıdır. Ancak bu bakanlığın diğer kurumlarla bir ilintisinin bulunmaması faaliyet alanını kısıtlayacaktır. Eğitim öğretim işleri ile ilgili olan Milli Eğitim Bakanlığı’na görev addedilmemesi ise düşündürücüdür. Oysa okul öncesi eğitimden başlamak üzere, tüm eğitim faaliyetlerini düzenleyen Milli Eğitim Bakanlığı bu konuda aktif görev üstlenmeli ve her derecedeki eğitim kurumunda iş sağlığı ve güvenliği konusu eğitim faaliyetleri arasında yer almalıdır.

İş güvenliği uzmanlarının meslek disiplinleri ve çalışma alanlarının uyumu:

Katılımcıların farklı kökenden gelen iş güvenliği uzmanlarının tarımsal alanda çalışmalarına yönelik görüşleri Çizelge 13’de verilmiştir.

Farklı disiplinlerden gelen iş güvenliği uzmanlarının tarımsal işlerde yeterli olup-olamayacakları konusunda: Katılımcılardan 7’si yeterli olabileceklerini ifade ederken, 21 kişi kısmen yeterli olacaklarını belirtmiştir. Kesinlikle yetersiz olacaklarını düşünenlerin sayısı 8, yetersiz olacaklarını düşünenlerin sayısı ise 13 kişidir. Başka deyişle toplam 21 kişi yetersizlikten söz etmektedir. Bu veri iş güvenliği uzmanlarının lisans alanlarına dayalı bölümlerde istihdam edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır ki 6331 sayılı yasada durum farklıdır. Yani iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip herkes her sektörde görev alabilmektedir.

Ziraat Mühendislerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Konusundaki Görüş Ve Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma (Adana Örneği)

Çizelge 13. Katılımcıların farklı meslek disiplinini kökenli iş güvenliği uzmanlarının tarımsal alanda iş güvenliği uzmanlığı yapmalarını konusundaki değerlendirmeleri

Farklı disiplinlerden gelen iş güvenliği uzmanlarının tarımsal alanda yeterli olacağını düşünüyor musunuz?	Sayısı
Yeterli olacağını düşünüyorum	7
Kısmen yeterli olacağını düşünüyorum	21
Yetersiz olacağını düşünüyorum	13
Kesinlikle yetersiz olacağını düşünüyorum	8
Toplam	49

Ziraat mühendisliği eğitimden geçmiş iş güvenliği uzmanlarının diğer sektörler için yeterlilikleri:

Katılımcıların ziraat mühendisliği eğitimden geçmiş iş güvenliği uzmanlarının diğer sektörlerde istihdamı konusundaki görüşleri Çizelge 14’de verilmiştir.

Çizelge 14. Katılımcıların iş güvenliği belgesine sahip ziraat mühendislerinin farklı alanlarda iş güvenliği uzmanı olarak istihdamları konusundaki görüşleri

İş güvenliği uzmanı ziraat mühendislerinin farklı alanlarda yeterli olacağını düşünüyor musunuz?	Sayısı
Kesinlikle yeterli olacağını düşünüyorum	13
Kısmen yeterli olacağını düşünüyorum	21
Kesinlikle yetersiz olacağını düşünüyorum	4
Yetersiz olacağını düşünüyorum	11
Toplam	49

Katılımcılardan 13’ü iş güvenliği uzmanı olan ziraat mühendislerinin diğer sektörlerde kesinlikle yeterli olacaklarını belirtirken, 21’i iş güvenliği uzmanı olan ziraat mühendislerinin diğer sektörlerde kısmen yeterli olacaklarını belirtmişlerdir. Ziraat mühendisi iş güvenliği uzmanlarının yetersiz olacaklarını düşünenlerin sayısı 11, kısmen yetersiz olacaklarını düşünenlerin sayısı ise 4 kişidir. Çizelge 13’de başka fakülte çıkışlı iş güvenliği uzmanlarının tarımsal alanlarda yeterli olamayacağını belirten katılımcı sayısı, 21 olarak ifade edilirken, ziraat mühendisi uzmanların farklı alanlarda yetersiz olabileceklerini ifade edenlerin sayısı ise, 15 kişidir. 6331 sayılı yasaya göre aynı eğitim sisteminden geçen uzmanlar konusundaki farklı değerlendirme meslek taassubunun bir

yansıması veya öz güvenin gereğinden yüksek olması ile açıklanabilir.

Katılımcıların 6331 sayılı yasa konusundaki birikimleri:

Katılımcıların 6331 sayılı yasa konusundaki birikimleri Çizelge 15’te verilmiştir.

Çizelge 15. Katılımcıların 6331 sayılı yasa konusundaki birikimleri

6331 Sayılı yasa hakkındaki birikimleri	Sayısı
Kısmen bilgi sahibiyim	24
Yeterli bilgiye sahibim	7
Bilgi sahibi değilim	18
Toplam	49

6331 sayılı yasal düzenleme özellikle çalışanların sağlığının korunmasına yönelik eğitim faaliyetlerini de kapsamına rağmen, çalışanlardan önemli bir bölümü (18 kişi) konu hakkında bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Kısmen bilgi sahibi olduklarını belirten 24 kişinin bilgi düzeylerinin yeterliği tartışmalıdır. Buradan hareketle çalışanlara yönelik eğitim faaliyetlerinin yeterli düzeye ulaşmadığı söylenebilir. Hal bu ki tarım sektörü riskli sektörler içerisinde yer almaktadır. Buna karşın tarım sektöründe görev alanların eğitimine duyarsız kalınması düşündürücüdür. Kanun hakkında yeterli bilgiye sahip olanlarının sayısının sadece 7 kişi ile sınırlı olması üzücü bir durumdur.

Katılımcıların 6331 sayılı Yasanın kurumlarındaki yansıması konusundaki görüşleri

Katılımcılardan 6331 sayılı Yasanın uygulanması sonucunun kurumlarındaki yansıması konusundaki görüşleri Çizelge 16’da verilmiştir.

Ziraat Mühendislerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Konusundaki Görüş Ve Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma (Adana Örneği)

Çizelge 16. Katılımcıların 6331 sayılı Yasanın kurumlardaki yansımaları hakkındaki görüşleri

6331 Sayılı Yasadan sonra kurumunuzda değişiklik gözlediniz mi?	Sayısı
Değişiklik gözledim	19
Herhangi bir değişiklik gözlemedim	30
Toplam	49

Katılımcılardan 19 kişinin 6331 sayılı Yasanın uygulanmasıyla ilgili yürürlüğe girdiği 30/06/2012 tarihinden sonra kurumlarında/birimlerinde iş güvenliği bağlamında değişiklik olduğunu belirtirken; 30 kişi ise değişiklik gözlemediklerini ifade etmişlerdir.

Sonuç

49 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen bu anket çalışmasında elde edilen önemli sonuçlar aşağıda özetlenmiştir:

1. 30/06/2012 tarihinde yürürlüğe giren 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa rağmen, çalışmanın yürütüldüğü kamu kurumunda iş sağlığı ve güvenliğine yönelik çalışmaların yeterince önemsenmediği görülmüştür. Bunda ilgili yasanın kamu kurumlarında uygulamanın 01.07.2016 tarihinden itibaren uygulanmaya başlayacağı düşüncesi etken olsa da, bu derece önem arz eden bir konuda gerekli hazırlıkların yapılması gerekirdi.

2. Anket uygulanan kamu kurumunda çalışan yöneticiler de dahil ziraat mühendislerinin iş sağlığı ve güvenliği konusunda yeterli birikime sahip olmadıklarını, bu eksikğin giderilmesi konusunda ise, gerek çalıştıkları kurumun, gerekse kişisel olarak kendilerinin çaba göstermedikleri saptanmıştır.

3. Çalışanlar kıdem açısından geniş bir aralıkta yer almalarına ve farklı üniversitelerden mezun olmalarına karşın, hiç birinin bitirdikleri eğitim kurumlarında iş güvenliğine yönelik bilgi almamaları iş güvenliği konusunun yıllarca üniversitelerce ihmal edildiğinin göstergesidir.

Öneriler

1. Can ve mal güvenliği açısından önem arz eden iş sağlığı ve güvenliğine her derecedeki eğitim kurumunda yer verilmelidir. Bu bağlamda yapılan yasal düzenleme ile 2015-2016 yılından itibaren üniversitelerde iş sağlığı ve güvenliği derslerinin okutulmasının zorunlu hale getirilmesi önemli bir gelişmedir.

2. İş güvenliği uzmanlığının lisans eğitimi üzerine oturtulması uzmanların başarısı açısından son derece yararlı olacaktır.

3. Tarımda istihdam edilen yaklaşık 6 milyon çalışanın iş sağlığı ve güvenliği konusunda yetersizlikleri ve uzman desteği alamadıkları ortadadır. Bu işlemin ancak kamu tarafından yerine getirilebileceği gibi gerçekler göz önüne alınmalı ve hemen bilgilendirme faaliyetlerine başlanmalıdır. Bu süreçte üreticilerle birebir temasta olan tarım il ve ilçe müdürlükleri çalışanlarından yararlanılabilir. Ancak ziraat mühendislerinin iş sağlığı ve güvenliği konusunda yetersiz oldukları ne yazık ki gerçektir. Sorunun çözümü için öncelikle ziraat mühendisleri eğitilmeli ve ardından tarım çalışanlarını eğitmeleri istenmelidir. Elbette, çalışmaya başlamadan önce çalışanlara verilecek iş güvenliği eğitimi hayat kurtaracak kadar önemlidir.

Kaynaklar

Anonim 2010. 2008 ve 2009 yıllarına ait ölüm vakalarının faaliyet gruplarına göre dağılımı. <http://tuisag.com/2008-yili-kazasi-ve-meslek-hastaliklari-istatistikleri/> <http://tuisag.com/2009-yili-kazasi-ve-meslek-hastaliklari-istatistikleri/> (ET:02/03/2010)

Anonim 2012. Tarım ve Doğal Kaynaklar ile ilgili endüstrilerde iş sağlığı güvenliği. <http://www.isguvenligi.net/>

Anonim 2012a. Adrese dayalı kayıt sistemi sonuçları TÜİK Haber Bülteni Sayı:10736, 27.10.2012

Anonim 2012b. www.bilgin.net/12SGK-istatistik/BOLUM3iKMHistatistikleri.xls
x

Ziraat Mühendislerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Konusundaki Görüş Ve Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma (Adana Örneği)

- Anonim2012c.<http://www.hse.gov.uk/agriculture/hsagriculture.htm> (ET:4/6/2012).
become_a_Certified_Safety_
- Anonim2014.<http://www.istesaglikdergisi.com.tr/index.php/ekim-2009/154-en-tehlikeli-ikinci-sektor-tarim> (ET:05.02.2014).
- Anonim 2015a. Agricultural safety. <http://www.cdc.gov/niosh/topics/aginjury/> (ET:20.11.2015).
- Anonim 2015b. Become a Certified Safety Engineer: Certification and Career Info.<http://study.com/articles/>
- Bodur, S. ve ark. 2011. Mühendis ve tekniker adayları iş sağlığı güvenliğinden ne kadar haberdar? Harita Teknolojileri Elektronik Dergisi Cilt:3, No:3, 2011 (9-15).
- Bursalıoğlu, Z., 1971. Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış. A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Ceylan, H., 2012. Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Problemleri ve Çözüm Önerileri Electronic journal of vocation colleges/ december/aralık 2012) Engineer_Certification_and_Career_
- Ertenü, L. H., 2015. Türkiye’de iş Güvenliği Kültürü <http://www.yonetimakademi.com/makale-detay.php?id=129&mid=74>Önbellek Benzer (ET:14/03/2016).
- Etyemez, 2012. (5216 sayılı Büyükşehir belediyeleri kanunu-6360 sayılı kanun) Etyemez, 2012. “Tarımda iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi’ne ihtiyaç bulunmaktadır” <http://haliletymemez.net> ET: 26/6/2012
- Gün, S., 2001. Tarımda Toprak Mülkiyet Yapısı ve İşletmelerin İyileştirilmesi. http://arsiv.agri.ankara.edu.tr/economy/1189_1205406234.pdf (ET: 14/03/2016).
- Kızılyar, A., 2014. <http://www.demirmedya.net/kose-yazisi/4472/turkiyede-is-guvenligi-rezaleti.html>
- Oğuzkan A., F., 1982. Çağdaş Eğitim Milli Eğitim Basımevi İstanbul (Çeviri)
- Pekeroğlu, Y., 2015. İş Sağlığı ve Güvenliği Çalışmalarında Eğitimin Önemi - Yasin ... www.yasinpekeroğlu.com/yasin-pekeroğlu-is-sağlığı-ve-guvenligi-calismalarinda-egit...
- TUIK, 2006. (Tarımsal İşletme Yapı Araştırması 2006) Haber Bülteni Sayı 196 Aralık 2008
- TUIK, 2008. T.C. TUIK Haber Bülteni. Tarımsal İşletme Yapı Araştırması 2006. Sayı: 196, 17 Aralık 2008.
- TUIK, 2014a. Haber bülteni adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları, 2014-sayı:18616, Ocak-2015)
- TUIK, 2014b. İş kazaları ve işe bağlı sağlık problemleri Araştırma sonuçları 2013. http://www.tuik.gov.tr/jsp/duyuru/upload/yayinrapor/2013_Iskazaları_Ve_Sağlık_Problemleri_Raporu.pdf
- Yılmaz, F., 2009a. İş Sağlığı ve Güvenliği’nde Okul Eğitiminin Önemi: Modern Örnekler Işığında İş Sağlığı ve Güvenliği Lisans Eğitiminin Ülkemizde Uygulanabilirliği, İş Hukuku ve İktisat Dergisi, Kamu-İş, 11, 107-139.
- Yılmaz, F., 2009b. Avrupa Birliği ve Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği:Türkiye’de iş Sağlığı ve Güvenliği Kurullarının etkinlik Düzeyinin Ölçülmesi T. C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Doktora Tezi.